PWYLLGOR SAFONAU DYDD LLUN, 17 MEHEFIN 2019

Yn bresennol:-

Aelodau Etholedig:- Y Cynghorwyr Anne Lloyd Jones, Beth Lawton a Dewi Roberts.

Aelodau Annibynnol:- Mr Aled Jones, Miss Margaret E.Jones (Is-gadeirydd yn cadeirio) a Mr David Wareing.

Aelod Pwyllgor Cymuned:- Mr Richard Parry Hughes

Hefyd yn Bresennol: Iwan Evans (Swyddog Monitro), Sion Huws (Uwch Gyfreithiwr - Corfforaethol) ac Eirian Roberts (Swyddog Cefnogi Aelodau).

Gan fod 4 aelod etholedig a 3 aelod annibynnol yn bresennol ar ddechrau'r cyfarfod, cytunodd y Cynghorydd Beth Lawton i arsylwi'n unig, er mwyn sicrhau cworwm.

1. YMDDIHEURIADAU

Derbyniwyd ymddiheuriad am absenoldeb gan y Dr Einir Young (Cadeirydd).

2. DATGAN BUDDIANT PERSONOL

Ni dderbyniwyd datganiad o fuddiant personol gan unrhyw aelod oedd yn bresennol.

3. MATERION BRYS

Ni chodwyd unrhyw faterion brys.

4. COFNODION

Llofnododd y Cadeirydd gofnodion y cyfarfod blaenorol o'r pwyllgor hwn a gynhaliwyd ar 18 Mawrth, 2019 fel rhai cywir.

5. ADRODDIAD BLYNYDDOL Y PWYLLGOR SAFONAU 2018-19

Cyflwynwyd – drafft o adroddiad blynyddol y pwyllgor ar gyfer 2018-19. Gwahoddwyd sylwadau a chymeradwyaeth y pwyllgor i'r ddogfen.

Gofynnwyd i'r aelodau wirio eu bywgraffiadau a chysylltu â'r Uwch Gyfreithiwr – Corfforaethol gydag unrhyw gywiriadau / diweddariadau.

PENDERFYNWYD

(a) Cymeradwyo'r adroddiad blynyddol i'w gyflwyno i'r Cyngor llawn ar 18 Gorffennaf, yn ddarostyngedig i newid y cyfeiriad at 2016-2017 yn y fersiwn Saesneg o'r prif bennawd ar dudalen 15 i ddarllen '*2018-2019*'.

(b) Awdurdodi'r Swyddog Monitro i gwblhau'r rhageiriau, mewn ymgynghoriad â'r cadeirydd.

6. CAIS AM ODDEFEB

Cyflwynwyd – adroddiad y Swyddog Monitro yn gofyn i'r pwyllgor ystyried a phenderfynu ar gais gan y Cynghorydd W.Gareth Roberts, Aelod Ward Aberdaron ar Gyngor Gwynedd am oddefeb yn ymwneud â chynllun creu trydan arfaethedig ger Ynys Enlli, oedd yn ei ward, a lle'r oedd hefyd yn ffermio fel tenant.

Eglurodd yr Uwch Gyfreithiwr – Corfforaethol:-

- Petai'r cynllun yn cael ei wireddu, y byddai'r cynghorydd yn elwa yn yr ystyr y byddai yna gyflenwad trydan ar gael iddo ar Ynys Enlli. Roedd hynny'n creu buddiant oherwydd y byddai penderfyniad y naill ffordd neu'r llall ar y cynllun yn effeithio ar ei les yn bersonol. Roedd y buddiant hefyd yn un oedd yn rhagfarnu.
- Bod y cynghorydd yn dymuno cymryd rhan yn y trafodaethau lleol oherwydd ei wybodaeth fel aelod lleol, ond hefyd fel rhywun oedd â gwybodaeth a phrofiad unigryw o Ynys Enlli. Roedd hefyd yn dymuno cael yr hawl i siarad fel aelod lleol, ond nid i bleidleisio, pan ddeuai'r cynllun gerbron y Cyngor hwn.

Ar y pwynt hwn, datganodd y Cynghorydd Dewi Roberts fuddiant personol yn y mater gan ei fod yn aelod o Ymddiriedolaeth Enlli ac wedi bod yn Is-gadeirydd Cyngor Enlli. Roedd o'r farn bod hwn yn fuddiant oedd yn rhagfarnu a gadawodd y cyfarfod yn ystod y drafodaeth ar yr eitem.

Gofynnwyd i'r pwyllgor gydbwyso budd y cyhoedd mewn atal y cynghorydd rhag cymryd rhan yn y trafodaethau oherwydd y buddiant, yn erbyn budd y cyhoedd mewn caniatáu iddo gymryd rhan oherwydd ei wybodaeth a'i brofiad unigryw o Ynys Enlli. Gofynnwyd hefyd i'r pwyllgor ystyried ymarferoldeb gofyn i aelod arall gamu i mewn i rôl yr aelod lleol yn y cyd-destun hwn.

Yn ystod y drafodaeth ar y cais, nodwyd y sylwadau a ganlyn:-

- Na fyddai'r cynghorydd yn elwa'n ariannol o'r cynllun.
- Gan fod y cynghorydd eisoes yn defnyddio trydan ar yr ynys, na fyddai'r cynllun yn golygu dim mwy iddo na newid y cyflenwad craidd.
- Bod geiriad ffurflen gais y cynghorydd am oddefiad yn awgrymu bod ganddo farn bendant o blaid dyfodiad cyflenwad trydan i'r ynys. Serch hynny, roedd yn bosib' bod rhesymau gan eraill dros wrthwynebu'r datblygiad a byddai angen i'r farn honno gael ei chlywed mewn unrhyw drafodaeth hefyd.
- Bod mantais y cynllun i'r cynghorydd fel tenant yn amlwg, gan y byddai cael cyflenwad trydan ar yr ynys yn hwyluso pethau iddo.
- Bod modd i'r cynghorydd siarad ar y mater fel tirfeddiannwr preifat ac y gallai ofyn i aelod cyfagos ei gynrychioli yn ei rôl fel aelod lleol.

PENDERFYNWYD gwrthod cais y Cynghorydd W.Gareth Roberts am oddefiad i gymryd rhan fel aelod o Gyngor Gwynedd yn y trafodaethau lleol ac i siarad pan ddaw'r cynllun creu trydan arfaethedig ger Ynys Enlli gerbron y Cyngor hwn ar y sail:-

(a) Bod y pwyllgor o'r farn bod y cyswllt rhwng y Cynghorydd a'r cynllun a'i denantiaeth ar Ynys Enlli yn golygu y byddai'n anodd, o ystyried hefyd gynnwys ei ffurflen gais am oddefeb, iddo gynrychioli'r budd cyhoeddus cyffredinol gan iddo ddod i gasgliad eisoes ar y mater yma, a bod ei gyswllt yn rhy agos ac yn rhy sylweddol ar y mater.

(b) Y byddai ganddo lais ar y mater beth bynnag yn ei rôl fel tirfeddiannwr preifat.

(c) O safbwynt siarad ar y mater yn gyffredinol, ni ystyrir bod hwn yn fater sy'n golygu na all aelod arall gamu i mewn i rôl aelod lleol yn y cyd-destun hwn.

7. HUNAN ARFARNIAD A RHAGLEN WAITH

Cyflwynwyd – adroddiad y Swyddog Monitro yn gwahodd y pwyllgor i:-

- gynnal hunan asesiad o waith ac allbynnau'r pwyllgor yn ystod 2018-19; ac
- ystyried rhaglen waith ddrafft ar gyfer 2019-20.

PENDERFYNWYD

(a) Mabwysiadu'r canlynol fel hunan asesiad y pwyllgor o'i berfformiad yn 2018-19:-

SWYDDOGAETH	ASESIAD (1/2/3/4)	Tystiolaeth	Camau pellach
Hyrwyddo a chynnal safonau ymddygiad uchel gan aelodau	**1**	**Mae'r Cadeirydd ac Is Gadeirydd wedi mynychu Fforwm Safonau Gogledd Cymru i rannu profiadau hefo pwyllgorau safonau eraill.** **Cynhaliwyd cyfres o gyrsiau anwytho i aelodau ynghyd a chyrsiau manwl ar sail templed CLlLC.** **Adolygu Protocolau Rhoddion a Lletygarwch a Chyswllt Aelodau Swyddogion. Cynnig diwygiadau i'r Protocol Cyswllt Aelodau Swyddogion a fabwysiadwyd gan y Cyngor ym mis Gorffennaf 2018.** **Cyflwyno adroddiad blynyddol i'r Cyngor Llawn** **Cymeradwyo canllawiau ar ddatgan buddiant a chyswllt aelodau wrth ddefnyddio gwasanaethau'r Cyngor yn eu bywyd preifat. Maent wedi eu cylchredeg i aelodau.**	**Parhau i fynychu a chefnogi**
Cynorthwyo'r aelodau i gadw at y Cod Ymddygiad	**1**	**Swyddog Monitro a'i dîm yn darparu cyngor ac arweiniad mewn cyfarfodydd ac ar sail un i aelodau.** **Pwyllgor Safonau wedi**	**Cynnal sgwrs ar gyfer aelodau'r Cyngor**

		mabwysiadu canllawiau datgan a sut i ymdrin ag amgylchiadau preifat.	
Cynghori'r Cyngor ynglŷn â mabwysiadu neu ddiwygio'r Cod Ymddygiad	**Amherthnasol**	**Dim achlysur wedi codi i ddiwygio'r Cod.**	
Monitro gweithrediad y Cod Ymddygiad	**1**	**Derbyn adroddiadau rheolaidd o honiadau yn erbyn aelodau** **Derbyn adroddiadau blynyddol yr Ombwdsman a Phanel Dyfarnu Cymru**	**Parhau i fonitro ystyried dulliau amgen o dderbyn gwybodaeth** **Derbyn adroddiadau rheolaidd o Lyfr Achosion Cod Ymddygiad yr Ombwdsmon.** **Derbyn adroddiadau blynyddol am y gofrestr buddiannau a lletygarwch.**
Cynghori, hyfforddi neu drefnu i hyfforddi aelodau ar faterion yn ymwneud a'r Cod Ymddygiad	**3**	**Cefnogi rhaglen anwytho ar gyfer y Cyngor newydd.**	**Hyfforddiant newydd ar gyfer aelodau'r Cyngor ar fin cychwyn.**
Rhoi goddefebau i aelodau	**1**	**Adolygwyd y drefn goddefebau gan fabwysiadu trefn cyflwyniad gan yr ymgeisydd a gwella ansawdd y wybodaeth a gyflwynir.**	
Ymdrin ag adroddiadau o dribiwnlys achos ac unrhyw adroddiadau gan y Swyddog Monitro ar faterion a gyfeiriwyd gan yr Ombwdsmon	**Amherthnasol**	**Ni chyfyd angen am wrandawiadau yn ystod y flwyddyn**	
Awdurdodi'r Swyddog Monitro i dalu lwfansau i bersonau a	**Amherthnasol**	**Ni fu achlysur i dalu lwfans o'r fath**	

gynorthwyodd gydag ymchwiliad			
Ymarfer y swyddogaethau uchod mewn perthynas â chynghorau cymuned	**3**	**Swyddog Monitro a'i dim yn darparu cyngor ac arweiniad i gynghorau, clercod ac aelodau.** **Mabwysiadu peilot ar gyfer hyfforddi Cod Ymddygiad. Wedi cynnwys sesiwn i beilota cynnwys y cwrs.**	**Trefnu rhaglen hyfforddiant newydd.** **Angen symud ymlaen i weithredu'r peilot.**

(b) Cymeradwyo'r rhaglen waith a ganlyn ar gyfer 2019/20:-

<u>17 Mehefin, 2019</u>

Adroddiad Blynyddol
Honiadau yn erbyn Aelodau
Llyfr Achosion yr Ombwdsmon

<u>4 Tachwedd, 2019</u>

Cofrestr Rhoddion a Lletygarwch
Cofrestr Datgan Buddiant
Adroddiad Blynyddol yr Ombwdsmon
Honiadau yn erbyn Aelodau

<u>27 Ionawr, 2020</u>

Adroddiad Blynyddol y Panel Dyfarnu
Honiadau yn erbyn Aelodau
Adroddiad ar Safonau Moeseg mewn trefniadau allanoli a chydweithio.

8. ADRODDIAD PWYLLGOR SAFONAU MEWN BYWYD CYHOEDDUS

Cyflwynwyd – adroddiad y Swyddog Monitro yn gwahodd y pwyllgor i drafod materion a nodwyd yn adroddiad y Pwyllgor Safonau mewn Bywyd Cyhoeddus ar ganfyddiadau ei adolygiad o effeithiolrwydd y trefniadau presennol ar gyfer safonau mewn Llywodraeth Leol yn Lloegr.

Nodwyd, er bod yr adolygiad yn ymwneud â gweithredu'r gyfundrefn safonau yn Lloegr yn unig, y byddai'r adroddiad a'i argymhellion o ddiddordeb i aelodau'r Pwyllgor Safonau.

Tynnwyd sylw at rai o brif negeseuon yr adroddiad mewn nifer o wahanol feysydd, gan gynnwys datgan buddiannau, honiadau o gamymddwyn, bwlio, rôl swyddogion, trefniadau corfforaethol, arweinyddiaeth a diwylliant ynghyd â threfniadau allanoli a chydweithio. Awgrymwyd y gallai'r pwyllgor ddod yn ôl at rai o'r materion hyn yn y dyfodol.

PENDERFYNWYD derbyn yr adroddiad.

9. COFLYFR ACHOSION COD YMDDYGIAD OMBWDSMON

Cyflwynwyd – adroddiad y Swyddog Monitro yn gwahodd y pwyllgor i drafod materion a nodwyd yng Nghoflyfr Achosion Cod Ymddygiad yr Ombwdsmon – Rhif 20.

Yn ystod y drafodaeth, nodwyd:-

- Bod yr achos cyntaf yn y Crynodebau Achosion yn tanlinellu pwysigrwydd cadw'r dystiolaeth.
- Bod derbyn trosolwg o'r hyn sy'n digwydd mewn llefydd eraill yn ffordd dda o adnabod problemau cyffredin ar draws Gogledd Cymru.

PENDERFYNWYD derbyn yr adroddiad.

10. HONIADAU YN ERBYN AELODAU

Cyflwynwyd, er gwybodaeth, adroddiad yr Uwch Gyfreithiwr (Corfforaethol) yn cyflwyno gwybodaeth am benderfyniadau'r Ombwdsmon ar gwynion ffurfiol yn erbyn aelodau.

PENDERFYNWYD derbyn yr adroddiad.

Dechreuodd y cyfarfod am 11.00 y.b. a daeth i ben am 12.20 y.h.

CADEIRYDD